

Łukasz Trzeciński

autorski program bieżącego funkcjonowania i rozwoju Galerii Sztuki Współczesnej BWA w Katowicach (BWA Katowice) w obszarze programowym, organizacyjnym i finansowym na okres 1.09.2025 – 28.02.2029 r.:

Swoją propozycję dynamiki programowej BWA Katowice wyprowadzam w dominującym wymiarze z doświadczenia realizacji programu **Projekt Metropolis (2011-2015)**, którego byłem inicjatorem (wraz ze Stanisławem Rukszą) i głównym organizatorem merytorycznym oraz producentem, jak również stanowiącego jego continuum i szersze rozwinięcie – **Place called Space (2015-)**.

W moim przekonaniu perspektywa ta, jej praktyczny, oparty na współ/obecności w środowisku wymiar, są kluczowe dla *nowej dynamiki* BWA Katowice – pomogły mi bowiem wielopoziomowo zmapować organizm(y) górnośląskiej i zagłębiowskiej kultury, poznać (w działaniu) zarówno osoby zarządzające instytucjami jak i same osoby artystyczne (indywidualności sztuki) – wypracować długofalowe, rozwijane dotąd relacje. Zaangażowanie w przestrzeń wspólnego dyskursu możliwie szerokiego spektrum podmiotów: od instytucji rangi regionalnej (**Muzeum Śląskie**), czy narodowej (**Narodowe Centrum Kultury i Muzeum Narodowe w Krakowie** przy okazji podsumowującej konferencji „**Wokół kreślenia obrazu regionu**”) przez **lokalne ośrodki kultury prowadzone przez poszczególne miasta aglomeracji po przestrzenie nieformalne**. Ta perspektywa wydaje mi się konieczna by zarówno uwzględnić jak i zaangażować w działania programowe instytucji konteksty, wobec których funkcjonuje oraz które współtworzy.

Pozwalam sobie zaakcentować ten aspekt, gdyż chciałbym przekazać BWA Katowice swoje doświadczenie jak i kontakty zawodowe, z myślą o **wzmocnieniu pozycji instytucji na mapie polskiej sztuki** jak również stwarzaniu warunków dla jej **zdecydowanego umiędzynarodowienia** – zarówno poprzez **działania dialogicznie angażujące we wspólnych przedsięwzięciach indywidualności sztuki z regionu jak i osobowości czy kolektywy aktywne w innych częściach Europy czy świata**.

Z **praktycznego doświadczenia** (jako artysty i kuratora), jak i początkowej emocji towarzyszącej zainicjowaniu działań na Śląsku i Zagłębiu oraz wynikłych w ich konsekwencji działań międzynarodowych, wiem, jak istotne jest **przełamywanie lokalnych kręgów środowiskowych**, jak istotny jest **przepływ Osób i Idei**.

Chciałbym (życzyłbym nam wszystkim) **aby BWA Katowice stało się istotnym uczestnikiem debaty środowiskowej**, tym bardziej biorąc pod uwagę **potencjał** jaki reprezentuje **związane z Katowicami środowisko sztuki współczesnej i konstytuujące je indywidualności**.

Zależy mi przy tym aby główna **dynamika działań** BWA Katowice oparta została o **formułę laboratoryjną** – w relacji zarówno do samej sztuki jak i społecznego oddziaływania, z uwzględnieniem szerszej ujętego kontekstu. Na mapie południowej Polski ciężko na chwilę obecną wskazać podmiot o podobnym potencjale przestrzennym i jednocześnie ogniskującym środowiska dwóch sąsiadujących regionów.

Mój namysł i refleksja/praktyka kuratorska ma swój zaczyn w krytyce instytucjonalnej – rys historyczny pokazuje, że ostatnie 15 lat prowadzonej przez mnie Fundacji Imago Mundi to konsekwentnie realizowane krytyczne „wejścia” w kolejne **konstrukty i scenariusze instytucjonalne**, podejmowane z nimi dyskursy najczęściej **przy aktywnym zaangażowaniu współpracujących/goszczących podmiotów – w stronę „lepszego instytucji sztuki”**. **Wielopoziomowy namysł koncepcyjny i refleksja**, która sukcesywnie się w ich wyniku nadbudowywała, jednocześnie potężny **bagaż doświadczeń praktycznych** powoduje, że w konsekwencji/kontynuacji figur dotąd głównie retorycznych chciałbym podjąć **wyzwanie urzeczywistnienia tych scenariuszy w praktyce**, przy możliwie **szerszym zaangażowaniu środowiska**.

Przywołując bliskie mojej refleksji jak i praktyce słowa **Andrei Fraser: „Nie chodzi o stawianie naprzeciw, w kontrze do Instytucji. To MY jesteśmy instytucją. Pytanie jakim rodzajem instytucji jesteśmy, jakie formy praktyk nagradzamy, jakie wartości instytucjonalizujemy?”**

Życzę nam wszystkim aby BWA Katowice stało się dynamicznym laboratorium sztuki – którego kierunku poszukiwań współkształtuje środowisko sztuki, tworząc tym samym odbicie kolektywnego namysłu jak i świadectwo napięć w jej polu. Laboratorium działającym programowo zarówno ze współczesnością, dyskutującym doświadczenia historyczne sztuki regionu oraz otwierającym dla nich nowe płaszczyzny interpretacji i widzialności ale też możliwie intensywnie wychodzące w przyszłość, uprzedzające refleksją potencjalne scenariusze ewolucji społecznej, ekonomicznej czy politycznej jak i samej sztuki.

Moim punktem wyjścia do aktywności w polu sztuki (poza kontekstem rodzinnym – wychowywałem się w rodzinie rzeźbiarzy), była aktywność w polu fotografii humanistycznej. Jako zaangażowany praktyk, z jednej strony doświadczałem jak paraliżujące jest zamknięcie w polu jednego medium sztuki i powiązanego z nim środowiska, z drugiej jako naoczny obserwator transformacji społecznych czy tła społecznego konfliktów wojennych byłem gorąco zainteresowany urzeczywistnieniem realnej zmiany za pośrednictwem obrazu. Refleksja ta w praktycznym wymiarze ulega sukcesywnemu rozwinięciu poprzez wychodzące konsekwentnie w szerszej ujętej polu sztuki działania prowadzonej przez mnie Fundacji Imago Mundi (**obraz świata/świat w obrazie**). Pozwalam sobie przywołać to doświadczenie by zaakcentować kluczową dla mnie pozycję i imperatyw, który chciałbym rozwijać prowadząc BWA Katowice – **czujnego współuczestnictwa i współkształtowania pola/rzeczywistości za pośrednictwem możliwie zróżnicowanych narzędzi sztuki jak i powiązanych z nimi praktyk post-artystycznych.**

Moją propozycję programową opieram nie tyle na detalicznym listowaniu zaplanowanych przedsięwzięć, gdyż te jak wiemy w praktyce **dynamicznie kształtują się w toku działań**, determinowanych w praktyce dynamiką pozyskiwanych co roku celowych środków zewnętrznych, dzięki którym **zapewnione zostać mogą konieczne do spełnienia zamierzeń ramy** – co na nakreśleniu **dynamiki i kierunków rozwoju instytucji**, zapewnienia faktycznego wymiaru jej funkcjonowania odpowiadającego na **oczekiwania środowiska sztuki, odbiorców, Organizatora i przede wszystkim – intensywnie ewoluującej współczesności.**

DYNAMIKA PARTNERSTW

Będę zmierzał do możliwie daleko idącego **umiędzynarodowienia BWA Katowice**, tak by instytucja aktywna w centrum stolicy regionu stała się istotnym, szeroko rozpoznawalnym uczestnikiem sceny/pola sztuki współczesnej w Europie. Równocześnie za kluczowe uważam doprowadzenie do **wielotorowego otwarcia instytucji na odbiorców**, zależy mi, aby w miejsce hermetycznych, dośrodkowych narracji stała się miejscem żywym nie tylko otwartym i przyciągającym, ale też włączającym mieszkańców Katowic oraz szerzej ujętego regionu – w działania programowe. W miejsce formuły salonu sztuki chciałbym wdrożyć **formułę laboratoryjną** – angażującą zarówno w możliwie **szerszym wymiarze środowisko, międzynarodowe indywidualności sztuki jak i mieszkańców** opierając tym samym aktywność instytucji na **działaniu w procesie**. Istotna będzie również **obecność BWA Katowice poza murami instytucji, w przestrzeni miasta**.

W sposób oczywisty zakładam **szeroko zakrojone kooperatywy merytoryczne i równoległe koprodukcyjne**, dla których osią stanie się **relacja Katowice – Kraków**, oparta jednak nie tyle na biernej wymianie gotowych dzieł sztuki co **zaangażowanej kooperacji koncepcyjnej**.

Jako szczególnie istotne postrzegam przy tym uwzględnienie możliwie zróżnicowanej perspektywy instytucjonalnej w rozwijanych kooperatywach. Poza oczywistą siatką aglomeracyjną chciałbym wskazać na **BWA Bielsko-Biała, BWA Krosno, BWA Tarnów, BWA Wrocław, Świetlicę Krytyki Politycznej w Cieszynie, CSW Kronika w Bytomiu**. Planowane realizacje zakładają partnerstwa z m.in. z **Muzeum Sztuki Współczesnej MOCAK w Krakowie, Cricoteką – Muzeum Tadeusza Kantora, Muzeum Fotografii, Domem Utopii – Międzynarodowym Centrum Empatii, Trafostacją Sztuki w Szczecinie, Muzeum Sztuki w Łodzi, NOMUS w Gdańsku, Galerią 66P we Wrocławiu, Arsenalem w Białymstoku, Galerią Labirynt w Lublinie, Narodowym Instytutem Urbanistyki i Architektury**, liczę również na kooperatywy programowe z **Zachętą Narodową Galerią Sztuki, Centrum Sztuki Współczesnej Zamek Ujazdowski oraz Muzeum Sztuki Nowoczesnej**. Wśród partnerstw uniwersyteckich chciałbym wskazać szczególnie **Akademię Sztuk Pięknych w Katowicach** (wielopoziomowo, z **uwzględnieniem zarówno Wydz. Artystycznego, Projektowego jak i Zakładu Teorii i Historii Sztuki**) oraz **Akademię Sztuk Pięknych w Krakowie** (szczególnie Intermedia oraz Malarstwo), **Uniwersytet Śląski, Uniwersytet Jagielloński** (szczególnie

Instytut Sztuk Audiowizualnych, Katedra Performatyki, Katedra Kultury Współczesnej Instytutu Kultury, Instytut Etnologii i Antropologii Kulturowej, Ośrodek Badań nad Kulturami Pamięci) oraz **Uniwersytet Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie (Wydział Sztuki)**. Chciałbym też urzeczywistnić intensywne continuum kooperatyw z **Muzeum Śląskim** czy **Narodowym Centrum Kultury**. W warstwie podstawowej zakładam wielopoziomowe współpracy celowe z podmiotami kultury regionu, powiązane tematycznie z realizowanymi przedsięwzięciami. Po części jest to dyktowane zarówno naturalną potrzebą poszerzania grona odbiorców, koniecznością organizacyjną, ale też w sposób bezpośredni przełoży się na politykę **audience development**. Ich celem ma być bowiem nie tyle **łącznie** budżetów co **środowisk we wspólnym polu dyskursu**.

Szczególnie obiecujące perspektywy wiążą się z możliwymi kooperatywami z Akademią Sztuki w Katowicach i Krakowie. Utrzymuję stałe kontakty merytoryczne zarówno z kadrami akademicką i studencką obu uczelni, indywidualności związane z oboma podmiotami biorą też udział, zarówno jako osoby artystyczne jak i w charakterze uczestniczącej widowni w działaniach programowych kuratorowanych czy też koordynowanych merytorycznie przeze mnie, w ramach działalności Domu Utopii – Międzynarodowego Centrum Empatii.

Chciałbym urzeczywistnić przy tym strategiczną zmianę w dotychczasowych zasadach współpracy – zależy mi, aby realizowane zarówno przy zaangażowaniu osób związanych z **Akademią Sztuk Pięknych w Katowicach** czy członków **katowickiego oddziału Związku Polskich Artystów Plastyków** wystawy – realizowane były nie tyle poprzez „salony” danego środowiska co **kooperatywy problemowe, tematyczne, włączające osoby autorskie w wymiarze merytorycznym w proces powstawania/ewolucji koncepcji wystawy**.

Chciałbym powrócić przy tym do współpracy z osobami kuratorskim, których działania wniosły istotny wymiar badawczy w realizowane przez prowadzoną przeze mnie Fundację Imago Mundi, m.in. **Jakubem Gawkowskim, Stanisławem Rukszą, Joanną Rzepką, Małgorzatą Borowską, Magdaleną Ujmą, Agatą Cukierską, Pawłem Wątrobą, Piotrem Lisowskim, Kamilem Kuitkowskim** ale też nie wyobrażam sobie działań bez zaangażowania **Marty Lisok, Pawła Pachciarka, Ady Piekarskiej** czy badaczek: **Anny Nacher, Ewy Rossal, Łucji Iwanczewskiej, Marty Kudelskiej** czy **Justyny Schollenberger**. Zakładam jednocześnie działania wspólne z aktywnymi w Katowicach (i nie tylko) organizacjami pozarządowymi,

których aktywność programowa bliska jest działalności programowej Galerii Sztuki Współczesnej BWA w Katowicach.

W wymiarze międzynarodowym podstawowe kierunki, na które chciałbym wskazać priorytetowo pod kątem współpracy to ośrodki i środowiska sztuki w **Słowacji i Czechach, Węgrzech, Niemczech, Ukrainie oraz z Białorusi**. Jednocześnie, równie gorąco liczę, że wyjście **poza perspektywę kontynentu** okaże się możliwe, nie tylko za sprawą kooperatyw z **podmiotami sztuki w Indonezji, Japonii czy USA ale i szeroko rozumianego południa**. Chciałbym też aby BWA Katowice dołączyło do zainicjowanej przez mnie przy udziale indywidualności sztuki Górnego Śląska i Zagłębia Dąbrowskiego **międzynarodowej sieci współpracy** w polu sztuki: **Place called Space**, angażującej jak dotąd: **Careof/DOCVA – Mediolan, Futura – Praga, Meet Factory – Praga, Bétonsalon – center for art and research – Paryż, Kunsthaus Dresden, Muzeum Narodowe w Krakowie, NGBK – Berlin, CSW Kronika, BWA Tarnów, BWA Sokół, NoPlace – Oslo, Onomatopee – Eindhoven, Trafostację Sztuki w Szczecinie**.

REZYDENCJE ARTYSTYCZNE

Jednym z performatywnych wykładów składających się na program współorganizowanej w 2015r. z **Narodowym Centrum Kultury, Muzeum Śląskim** oraz **Muzeum Narodowym w Krakowie** konferencji pt. „Projekt Metropolis. Wokół kreślenia obrazu regionu” stała się nigdy nie urzeczywistniona, stanowiąca wówczas jedynie życzeniową wizję, marzenie pola sztuki – prelekcja zaplanowana do wygłoszenia przez prezydenta Katowic pt. **„Rezydencje artystyczne jako naturalne dopełnienie miejskiego krwioobiegu”**. Wówczas, pozwalając sobie na kuratorski żart w ramach formalnej konferencji, odreagowywaliśmy mozolny wysiłek i towarzyszące nam wielokrotnie urzędnicze niezrozumienie, **nawet nie marzyliśmy o takim scenariuszu. Dziś uważamy go za konieczny**.

Rezydencje artystyczne – format pracy oparty na działaniu w procesie angażującym szeroko zróżnicowanych aktorów pola kultury i jej otoczenia (ze środowiskiem sztuki na czele), stanowić będą stały element działalności programowej BWA Katowice. Co istotne – nie jako

oddzielny obszar aktywności a **wpisane w działalność programową stanowiąc jej immanentny element**. Procesualny wymiar tego formatu pracy pomoże w wypracowaniu zupełnie nowych wystaw tematycznych, planowane są również rezydencje indywidualne, dedykowane aktywności pojedynczych osób artystycznych oraz/lub ukierunkowane na ich kooperację z lokalnie ujętym (NIE „lokalnym”) środowiskiem artystycznym. **Pod względem tematycznym rezydencje będą wplecione zarówno w wiodące działania wystawiennicze, programy badawcze dedykowane dziedzictwu kulturowemu Katowic z uwzględnieniem szerszego kontekstu przestrzenno-społecznego.**

Nabory na rezydencje prowadzone będą w formie bezpośrednich negocjacji rozmów z osobami artystycznymi i kuratorskimi jak również poprzez **nabory open-call dedykowane wybranym obszarom problemowym/tematycznym**, wyłonionym na przestrzeni realizacji działań programowych. W oparciu o realizację rezydencji artystycznych lub bezpośrednio w procesie z osobami artystycznymi zamierzam realizować min. 1/3 programu – generując w ten sposób koncepcje oraz treści wystaw (i innych formatów aktywności) indywidualnych jak i zbiorowych.

Rezydencje realizowane będą w **partnerstwach merytoryczno-organizacyjnych z podmiotami kultury i sztuki aglomeracji górnośląskiej jak i nieodległego Krakowa** prowadzącymi regularną działalność dedykowaną temu formatowi pracy: **Domem Utopii – Międzynarodowym Centrum Empatii, Instytutem Kultury Willa Decjusza** oraz **Cricoteką**. Realizacja rezydencji oparta zostanie w istotnej mierze na **współpracy z krakowskim środowiskiem artystycznym** zakłada również realizację części programu w **kooperatywie z artist-run spaces** jak również **nie związanymi z żadnym miejscem kolektywami twórczymi**.

Poniżej przedstawiam wybrane elementy planowanych działań z myślą o zarysowaniu proponowanego charakteru i dynamiki programowej BWA Katowice. Zostaną one dopełnione w istotnej mierze w procesie, angażując szeroko związane z Katowicami oraz szerzej ujętym Górnym Śląskiem i Zagłębiem Dąbrowskim – środowisko artystyczne jak również międzynarodowe indywidualności sztuki i nauki, wypracowane koncepcje stanowiąc będą treść aplikacji wnioskowych w konkursach MKiDN na rok 2026.

PRZESTRZENIE TEMATYCZNE (zarys roboczy)

Wiodącą osią tematyczną dla działań programowych stanie się **KONGRES ESTETYCZNY** – rozpisany w czasie 2026-2028 (z możliwością continuum do 2030) i przestrzeni program artystyczno-badawczy, dedykowany polityce powierzchni, polityczności dizajnu (de facto szerzej rozumianej – polityczności wizualności), w wymiarze praktycznym ogniskujący wokół poszczególne projekty i działania. Serii wystaw zbiorowych oraz działań indywidualnych, finalizowanych głównie w ramach rezydencji artystycznych i kuratorskich, towarzyszyć będą wydawnictwa problemowe. Etapy podsumowywać będą wydarzenia realizowane zarówno w przestrzeni BWA Katowice jak i innych lokalizacjach miasta równoległe, także w miejscach przez sztukę dotąd nierozpoznanych. Celem Kongresu jest inicjacja dyskusji wokół napięć generowanych i jednocześnie skrywanych przez społeczne powierzchnie – estetyzacje, konwencje, rygory czy reżimy codzienności.

Referencją dla Kongresu staną się m.in. modele intelektualne strukturalistów, unaoczniających jak np. w stroju ogniskują się rygory, konwencje, normy czy formaty społeczne (a za jego pośrednictwem definiowana jest płęć, społeczna hierarchizacja, matryce nieredukowalnego spektaklu). Faktyczna przemocowość każdego języka (a zatem również obrazu albo ubioru) kryje się w mikrogestach: stąd analiza centymetrowych przesunięć w krojach ubiorów (kołnierzyków na przykład), składające się na narzucający się społeczeństwu system symboli, hierarchizujący świat w określony sposób. Jesteśmy przeniknięci “przez formę aż do rdzenia. [...] To nie my mówimy słowa, lecz słowa nas mówią” [Gombrowicz].

Kongres podejmie między innymi wątki takie jak strategie niewidzialności, polityczność rzeczy i spojrzeń, niehierarchiczne relacje społeczne, czy refleksja nad coraz głośniejszym wybrzmiewającym obecnie poglądem mówiącym, że pod powierzchnią nie ma nic, że jest to miejsce, w którym wszystko jest identyczne ze swoim obrazem a każdy obraz ze swoim kłamstwem (Baudrillard, Debord).

Poniżej listuję robocze obszary aktywności, które złożą się na odstonę Kongresu Estetycznego. Jest to jednocześnie lista orientacyjna, która ulegać będzie ewolucji stosownie do zaawansowania dyskursu /działań angażujących środowisko sztuki jak i jej otoczenie.

Jeden z **punktów wyjścia do KONGRESU ESTETYCZNEGO** stanowić będzie dzieło **Andrzeja Urbanowicza „Chaosu Świętość Niewyczerpana”**. To zainicjowane i urzeczywistnione naprzeciw BWA monumentalne, **bezprecedensowe opracowanie formuje unikalny klucz do działań badawczych dedykowanych mechanizmom rządzącym obrazem – od pradziejów, wyprzedzających cywilizację, po współczesność – apogeum nowoczesności**. Nie tyle jednak sąsiedztwo pracowni Andrzeja Urbanowicza, ale przede wszystkim potencjał badawczy i interpretacyjny jaki cechuje tę rozwijaną przez dwie dekady serię, stanowiącą esencję mechanizmów kulturowej funkcji obrazu i jego wielopoziomowych uwikłań spowoduje, iż działania wokół będą miały wymiar bezprecedensowy. Realizacja Urbanowicza **dekonstruuje kulturowe klucze** stanowi jednocześnie **aktualizację Atlasu Mnemosyne Aby Warburga o potencjale globalnym**, dlatego dziełu temu chciałbym poświęcić **długofalowy program badawczy**, by sukcesywnie **odślaniać jego potencjał** a w konsekwencji – w należy mu sposób **osadzić w obiegu międzynarodowym**.

Niezależnie od powyższego dialog organizacyjno-koncepcyjny z Pracownią Piastowska 1 oraz Towarzystwem Bellmer, będzie jednocześnie rozwijany w formie działań badawczych i performatywnych.

„Punkty wsparcia” – Jana Pfeiffera to realizowany za pośrednictwem narzędzi sztuki współczesnej **performatywno-badawczy dyskurs** ze scenariuszami narodowych mitologii konstruowanych poprzez **system znaków i symboli – źródła samouświadomienia jednostki jako części wspólnoty**. Projekt przyjmuje **formę procesualną** – konstytuujące go prace **(inspirowane ikonami polskiej kultury) naprzemiennie ulegają uwzniośleniu i fetysyzacji, na zmianę z degradacją**. Realizacja wystawiennicza przyjmie formę kontynuacji procesu zainicjowanego wyjściowo w CSW Kronika oraz rozwijanego w Muzeum Śląskim a następnie w szeregu kolejnych europejskich instytucji. Towarzyszyć jej będą realizowane kolektywnie, przy udziale indywidualności środowiska sztuki i jej otoczenia działania performatywne.

„Ławica” – Aleki Polis to **seria grupowych działań choreograficznych**, dla których punkt odniesienia stanowią lekceważone przez człowieka a funkcjonujące z powodzeniem w przyrodzie nieludzkiej – niehierarchiczne konstrukty społeczne. **Bada dynamikę grupowych relacji, procesy kształtowania się i odkształcania hierarchii, wzajemnego oddziaływania jednostek i sposoby funkcjonowania zbiorowości**. Startowa odśłona w 2022

r. dedykowana była dysfunkcjom społecznym, łącznikami zaangażowanych osób stały się m.in. trauma wojenna, choroby psychiczne, niepełnosprawności intelektualne. W rozwinięciu zrealizowanych zostanie **seria warsztatów choreograficznych angażujących zróżnicowane grupy zawodowe: ekonomistów, urzędników, polityków, kadry kultury czy biznesu jak i samych artystów**. Każda z kilkugodzinnych sesji zostanie zarejestrowana za pośrednictwem kamery umieszczonej nad performującymi osobami dokumentując wspólne ruchowe poszukiwania, które w wymiarze praktycznym **przyjmą formę warsztatowych sesji edukacyjno- terapeutycznych**, stanowiąc także punkt wyjścia do zbiorowego happeningu. Finalna prezentacja przyjmie formę otaczającej osoby widzowskie **wielkoformatowych projekcji**, na które złożą się rejestracje działań z poszczególnymi grupami. Towarzyszyć jej będzie **publikacja problemowa**.

„**Złożone narzędzia roślinne**” to refleksja rozwijana przez artystkę **Lilianę Zeic**, ukierunkowana na **możliwość funkcjonowania nienormatywnych bytów w normatywnych społecznościach, przekraczanie refleksji antropocentrycznej w namyśle społecznym**. Projekt artystki łączy w sobie **teoretyczny namysł i praktyczne badania oscylujące wokół wsparcia przyrody dla rozwoju queerowych form życia**. Artystka poszukuje nowych form opowiadania o doświadczaniu samej queerowości, rozumianej jako niezgody na społecznie, kulturowo i patriarchalnie ustalone normy. W ramach „**Złożonych narzędzi roślinnych**” artystki **dzięki i razem z roślinami, uczymy się od przyrody: zdolności regeneracji, sposobów wzrostu, rezyliencji oraz połączeń, które kreują się między nimi**. Planowana wystawa wraz z towarzyszącymi działaniami performatywnymi, w tym drukiem publikacji.

„**WORKERS OF THE ARTWORD UNITE**” to tytuł oddzielnego bloku problemowego a jednocześnie tytuł pracy **Rafała Jakubowicza** (pierwszej, o zakup której do kolekcji BWA Katowice będę chciał wnioskować w priorytecie Kolekcje Sztuki Współczesnej MKiDN 2026). Z refleksji zainicjowanej przed dekadą przez ogólnopolskie środowisko sztuki chciałbym uczynić regularne **pole tematyczne BWA Katowice, tak by instytucja, przy zaangażowaniu Obywatelskiego Forum Sztuki Współczesnej, stała się ośrodkiem kształtowania świadomych i zaangażowanych postaw osób uczestniczących w/współkształtujących pole sztuki**, zarówno z perspektywy indywidualnych postaw artystek_ów jak i w istotnej mierze –

instytucjonalnej, jako zapewniającej wsparcie. Na serię złożą się **wystawy, działania performatywne i edukacyjne.**

„**Muzeum w Podziemiu**” – to funkcjonująca od początku 2023 roku patainstytucja, której aktywność prowokowana jest zmęczeniem instytucjonalnym. Nie definiuje się jako kolektyw artystyczny, ale raczej jako **konceptualna idea**, wcielana w życie dzięki wyobraźni artystycznej, prowadzeniu gry ze znaczeniami i procedurami. Ważnymi cechami Muzeum w Podziemiu pozostaje nieufność wobec zinstytucjonalizowanego systemu sztuki przy jednoczesnym dążeniu do naśladowania faktycznych funkcji instytucji. Dlatego też w obszarze jego zainteresowań znajdują się zarówno **działania krytyczne, ironiczno-fikcyjne, jak i użyteczno-profilaktyczne.** Planowane **interwencje w przestrzeni publicznej** oraz **BWA Katowice.**

„**LOTNY DOM WYDAWNICZY**” tworzy środowisko sztuki, a jego podstawę formacyjną stanowi uspołecznienie środka produkcji (maszyny drukarskiej wraz z zapleczem). Emancypacyjna wobec zinstytucjonalizowanych systemów dystrybucji treści formuła zakłada **kolektywne włączenie w proces wszystkich zaangażowanych autorek/autorów, jako równoprawnych uczestników wymiany ekonomicznej opartej na dystrybucji wiedzy.** Do procesu druku wykorzystywane jest najprostsze a jednocześnie najbardziej mobilne z dostępnych na rynku, pełnoprawnych urządzeń drukarskich, która zamienia się w **socjotwórczy totem, ogniskujący wokół ludzi i idee.** Druk przyjmuje **formę publicznego, performatywnego procesu** a premiera nowego tytułu to oddzielne **wydarzenie artystyczne.** Nawiązując do idei dobra wspólnego – poprzez własne (uspołecznione) środki produkcji i samą produkcję, planowanie oraz dystrybucję krąży wśród środowisk sztuki przyjmując **rolę sejsmografu, wypadkowej poszukiwań i napięć generowanych w jej polu.** Docelowy zbiór tytułów, zmultiplikowany zostanie przekazany do muzeów, galerii, centrów sztuki współczesnej, miejsc środowiskowych, squatów, fabryk, bibliotek na prawach ogólnodostępnego dzieła sztuki, by służyć kolejnym zainteresowanym.

<https://www.facebook.com/LotnyDomWydawniczy>

Dotychczas opublikowane w dostępnym publicznie procesie tytuły: On The Origin Of the Cities – Aga Piksa (druk performatywny: Małopolski Ogród Sztuki, biblioteka MOCAK, Skład

Solny) / **City Diary** – Jaro Varga (druk performatywny: BWA Tarnów) – **Projekty. Niezrealizowane historie sztuki** / praca zbiorowa 2010-2021(druk performatywny: CRICOTEKA) / **Sourcebook I Książka źródeł** – Liliana Zeic (druk performatywny: śmietnik ASP Kraków / Muzeum Współczesne Wrocław) / **druki ulotne Dawida Wojnarowicza** (druk performatywny: Muzeum Współczesne Wrocław) / **łałok nr 4** – Galeria Potencja (druk performatywny: śmietnik ASP Kraków) / **Kombinat 2.0. Nowa Wspaniała Huta** – Dorota Jędruch&Rafał Woś (druk performatywny: Dom Utopii) / **Herbarium** – Łukasz Surowiec (druk performatywny: UKEN) / **Na Planecie** – praca zbiorowa pod red. Agnieszki Piksy (druk performatywny: Dom Utopii) – **Feminy w Akademii. Słowniczek** praca zbiorowa pod red. Iwony Demko (druk performatywny: waginalna brama ASP Kraków) / **SZTUKA, Sztuka, sztuka** (druk performatywny: Muzeum w Podziemiu) / **Chaosu Świętość Niewyczerpana** (druk performatywny: Trafostacja Sztuki). **Lotny Dom Wydawniczy będzie obecny w przestrzeni BWA w oczekiwaniu na kolejne interwencje**, jednocześnie **ureczywistniając druki realizowane w powiązaniu z wydarzeniami publicznymi tak aby proces powielania i dystrybucji treści stał się ich elementem** a socjotwórczy wymiar druku zyskał należną mu widoczność. Dotychczas **upublicznione tytuły zostaną przekazane w darze BWA Katowice**.

Planowane na chwilę obecną publikacje: **Miłość i Medycyna** (Patrycja Orzechowska), **Ławica** (Aleka Polis), **Teoria Wszystkiego** (Jakub Gawkowski & Marianna Szczygielska), **Punkty Wsparcia** (Jan Pfeiffer), **Pain Game** (Mariia Lemperk).

Performatywny proces przygotowania oraz druku publikacji Patrycji Orzechowskiej – „**Miłość i Medycyna**”, skoncentrowany będzie na przedstawieniu potencjalnych związków ciała z historią regionu. Kluczowym etapem projektu jest praca badawcza na tekstach źródłowych i archiwach wizualnych. Poszukiwania artystki oscylują wokół **twórczości Hansa Bellmera**, jako narracja wielowątkowa i niejednoznaczna, obfitując jednocześnie w zmitologizowane historie przekształceń ciała – odczytywane w perspektywie kryminalnej, medycznej, widowiskowej, demonicznej i archeologicznej. **Inicjuje jednocześnie serię dedykowaną wielkim nieobecnym śląskiej sztuki**.

Przy ww. aktywnościach liczę na owocną współpracę z **Działem Wydawnictw BWA Katowice**.

„Pain Game” – to seria działań performatywnych Marii Lemperk dedykowanych indywidualnym i społecznym perspektywom bólu, realizowana przy zaangażowaniu zróżnicowanych środowisk i instytucji sztuki. **PAIN GAME nie proponuje stałych zasad gry**, doświadczenie własne artystki dotkniętej bólem chronicznym staje się jedynie punktem wyjścia dla innych do **dzielenia się własną perspektywą indywidualnych doświadczeń bólu lub uwarunkowaniami jego funkcjonowania w przestrzeni społecznej. Podróżujące miejsce spotkań i wymiany doświadczeń stanowi specjalnie zaprojektowany stół**. Osoby uczestniczące w kolejnych odsłonach zostaną wyłonione w formie otwartych naborów. Projekt rozwijany jest w procesie, **przy zaangażowaniu instytucji i środowisk sztuki** – pierwsze odsłony miały miejsce w Galerii Kuns(z)T – Goethe Institut Krakau (2023) oraz Cricoteka – Muzeum Tadeusza Kantora (2024). Całość podsumuje publikacja oparta o dokumentację wizualną, transkrypcję warsztatów oraz towarzyszące teksty problemowe.

AUDIOSFERA KATO stawia w centrum uwagi pomijaną dotąd warstwę doświadczenia miasta jakim jest jego **ewoluująca przestrzeń dźwiękowa**. Za pośrednictwem **badawczo-artystycznego programu ulegające dynamicznym i jednocześnie wielopoziomym zmianom Katowice przy zaangażowaniu międzynarodowych badaczek_badaczy staje się globalizacyjną matrycą badawczą, przyjmując rolę zuniwersalizowanego case study doświadczeń transformacji współczesnych miast**.

Zróżnicowana tkanka urbanistyczna Katowic to zarówno współczesne inwestycje mieszkaniowe, komunikacyjne czy kulturalne i sportowe ale też konglomerat **miast w mieście**, które **inaczej funkcjonują** a za tym – **inaczej ewoluują**.

Słuchanie (ang. listening) ma charakter kulturowy, a słyszenie (ang. hearing) biologiczny. Wprowadzenie tego rozróżnienia uświadamia, że słuch (podobnie jak i pozostałe zmysły) nie jest kulturowo neutralny. W procesie uczenia się kultury otrzymujemy instrukcje tego jakie dźwięki są istotne, na które zwracać uwagę bądź ignorować? Jak odnosić się do tego, co słyszymy? Jakie znaczenie posiadają określone praktyki produkowania, dystrybuowania jak i percepcji dźwięku? Miejskie krajobrazy dźwiękowe zmieniają się dynamicznie przez co wymagają rejestracji i archiwizacji w pierwszej kolejności. **Katowice jako szczególny ośrodek miejski wymagają systematycznej akcji zbierania współczesnych soundscape’ów jak i wielopoziomowych działań edukacyjnych. Prace ukierunkowane na dokumentację oraz interpretację środowiska dźwiękowego łączą walor artystyczno-badawczy z edukacyjnym:**

budowanie wśród mieszkańców miasta świadomości pozwala zrozumieć wzajemne relacje między człowiekiem (ludźmi) i środowiskiem dźwiękowym w tym podejmowanych przez nich praktyk dźwiękowych i roli dźwięków w kształtowaniu miejskiej przestrzeni. Zapis i wielopoziomowe upowszechnianie field recordings, przy zaangażowaniu zróżnicowanych indywidualności sztuki łączy imperatyw gromadzenia niepowtarzalnego materiału audialnego z wielopoziomowym procesem edukacyjnym, przygotowującym do interpretacji warstw dźwiękowej codzienności.

Eksplorować będziemy wszystkie poziomy dźwięku **od ciszy po hałas**. Również finalne odstony projektu stanowiąc będą odpowiedź na pełne/możliwie szerokie spektrum miejskich dźwięków, audiosfery Katowic – **dźwięki codzienności: ruch turystyczny / węzły oraz ciągi komunikacyjne / przestrzenie kultury / przestrzenie wypoczynku / przestrzenie pracy / place targowe / miejsca spotkań / aktywności grupowych / znikające miejsca (zakłady, sklepy, warsztaty, księgarnie, bary) / konferencje / wydarzenia kulturalne i sportowe / przyroda w mieście (zarówno, gdy pojawia się człowiek jak i gdy od niego odpoczywa).**

Realizacją notacji dźwiękowych w przestrzeni miejskiej zajmie się stały zespół badawczy (ok. 8-15 osób) oraz **międzynarodowi artyści_badacze** na przestrzeni min. 2 lat. Zebrane materiały zostaną przetworzone zarówno jako materiał porównawczy ale przede wszystkim przez **zespoły artystyczno-kuratorskie, które pracować będą nad oddzielnymi blokami tematycznymi, by w dalszej kolejności przyjąć formę interdyscyplinarnych wydarzeń wystawienniczych.** Docelowo powstanie minimum kilkaset notacji dźwiękowych, które odzwierciedlą możliwie pełną mapę Katowic.

Zbieraniu field-recordings towarzyszyć będzie **realizacja indywidualnych projektów artystycznych** (bądź realizowanych przez niewielkie kolektywy), których zadaniem stanie się praca/działanie z **indywidualnymi perspektywami dźwięku**, składającymi się na całość miejskiej audiosfery i stanowiącej jej immanentny element.

Całość podsumuje **międzynarodowa konferencja** przy zaangażowaniu badaczek_ów i artystów_ek pracujących z dźwiękiem, dedykowana audiosferze Katowic jako **case study audialnej ewolucji współczesnych miast.**

Powstałe/zrealizowane w ten sposób zapisy/nagrania złożą się na **dźwiękową mapę Katowic, która zostanie udostępniona w środowisku sieciowym za pośrednictwem dedykowanego portalu.** W ten sposób z jednej strony powstanie wyjątkowy zapis tu i teraz Katowic, szeroko dostępne **narzędzie edukacyjne ukierunkowane na „postrzeganie”**

rzeczywistości z pomijanej dotąd perspektywy jak również umożliwi zwiedzanie Katowic osobom niewidzącym czy z zaawansowaną niepełnosprawnością wzroku lub motoryki przemieszczania ale również tym, którym miejsce zamieszkania nie pozwala na to ze względów czasowych lub ze względu na troskę ekologiczną (ograniczanie śladu węglowego). **Wybrane soundscape'y zostaną upublicznione również za pośrednictwem serii płyt, wydawanych po zakończeniu każdego z etapów projektu.**

SENSORIUM POSZERZONE testuje sprawcze możliwości sztuki wobec wyzwań niepełnosprawności. Celem tego badawczo- edukacyjnego programu jest szerokie otwarcie BWA Katowice na osoby ze specjalnymi potrzebami. Projekt przyjmie charakter multidyscyplinarny, zaangażuje równolegle **indywidualności sztuki i nauki aktywne** w odmiennych polach aby poprzez wielopoziomowy, kierowany do szerokiego odbiorcy charakter podejmowanych działań, odpowiedzieć w konieczny sposób na niepełnosprawności, z uwzględnieniem ich zróżnicowania. Osoby ze specjalnymi potrzebami wraz z artystkami_ artystami opracują **prototypy rozwiązań uznanych dotąd za niemożliwe**, wykluczone z ogólnie dostępnych aktywności. Realizacja projektu obejmie również kompleksowe usprawnienie przestrzeni BWA Katowice zwiększające dostępność dla osób ze specjalnymi potrzebami, **szkolenia zespołu** w zakresie pracy z osobami dotkniętymi niepełnosprawnościami, **opracowanie schematów pracy i komunikacji.**

Działania oparte zostaną o serię partycypacyjnych warsztatów koncepcyjno-praktycznych prowadzonych przez artystki_ artystów współczesne_ ych. Z jednej strony w sposób kluczowy **zależy mi na takim włączaniu osób ze specjalnymi potrzebami by stały się równoprawnymi uczestnikami_ uczestniczkami naszych działań programowych, bez stygmatyzowania poprzez tematyzowanie poszczególnych niepełnosprawności.** Równolegle, w części działań, korzystając z kompetencji zaproszonych artystów_ artystek chciałbym aby BWA odpowiedziało na konkretne potrzeby **(w tym dotąd niezdiagnozowane)**, pracując tematycznie z różnego typu niepełnosprawnościami, po to by wspólnie, **przy bezpośrednim zaangażowaniu osób zainteresowanych wypracować konkretne rozwiązania dostępności do tej pory automatycznie wyłączone poza zasięg poszczególnych z nich** (jak już istniejące np. strzelectwo sportowe czy jazda wyczynowa na deskorolce dla niewidomych). Docelowo chciałbym, aby BWA stało się **centrum koncepcyjno-operacyjnym dla dalszych usprawnień,**

think-tankiem sprawności, centrum spełniania specjalnych potrzeb. Proponowanym projektem otworzymy działalność programową BWA Katowice dla ww. osób, tak by w oczywisty sposób **stało się ono miejscem równie dostępnym dla wszystkich**, tak by osoby uczestniczące w naszych działaniach czuły się jak **u siebie** i mogły, przynajmniej na czas pracy z nami – zapomnieć o swoich niepełnosprawnościach, by te nie musiały już, poza działaniami terapeutycznymi, być tematem. Realizacja projektu oparta zostanie na **zaangażowaniu artystek_ów**, których głównym lub **istotnym elementem praktyki twórczej jest przestrzeń niepełnosprawności jak również specjalistów_ek** zajmujących się tą **tematyką w wymiarze praktycznym i teoretyczno-koncepcyjnym**.

Realizację merytorycznej części projektu oprzemy o realizację serii projektów artystycznych ukierunkowanych celowo /opartych na działaniach włączających wobec osób ze zróżnicowanymi tematycznie niepełnosprawnościami. W ich ramach, w formie warsztatowej zaproszone artystki_artyści w bezpośredniej współpracy z ww. uczestnikami_czkami, w konsekwencji pracy warsztatowej stosownie do jej przebiegu opracują działania w formie wystawy/spektaklu/performance stosownie do efektów pracy koncepcyjnej oraz w formie prototypów rozwiązań usprawniających codzienne dysfunkcjonalności w stopniu umożliwiającym realizację aktywności dotychczas niedostępnych. Działania w ramach projektu, dzięki zaangażowaniu artystek_artystów o zróżnicowanym doświadczeniu i perspektywie twórczej obejmą możliwie szeroką skalę / gamę niepełnosprawności, jednocześnie doświadczenie osób zaangażowanych gwarantuje dwutorowo: konieczne uwrażliwienie na potrzeby uczestników oraz zniuansowanie podejmowanego pola problemowego oraz kreatywność. W efekcie, w konsultacji z uczestnikami oraz specjalistami z akademickich ośrodków badawczych zostaną urzeczywistnione udogodnienia technologiczne usprawniające codzienne funkcjonalności, **skutkując opracowaniem rozwiązań dla wiodących dysfunkcyjności** (widzenia, słyszenia, mowy, czucia, rozumienia). W toku projektu zrealizujemy konferencję badawczo-performatywną pn. "Kongres Sensoryczny" opartą na efektach i przebiegu projektu.

Działania o formacie artystycznym: wystawy, spektakle, performance i inne zostaną zdokumentowane fotograficznie i filmowo, wraz z towarzyszącymi tekstami problemowymi

autorstwa wybitnych indywidualności reprezentujących zróżnicowane pola nauka i sztuki zostaną upowszechnione za pośrednictwem środowiska sieciowego, mediów współpracujących, oraz w wybranych i uzasadnionych tematycznie przypadkach – w formie publikacji książkowych (drukem oraz wersje pdf) w tym podsumowującej przebieg całości. Prototypy rozwiązań/usprawnień technologicznych (bądź społecznych) zostaną nieodpłatnie upowszechnione / spopularyzowane przyjmując tym samym funkcję / funkcjonalność użytkową dla szerokiego grona odbiorców.

Powstałe w ramach remontu pracownie artystyczne oraz przestrzenie BWA Katowice zostaną dostosowane technologicznie pod kątem użytkowym dla osób z niepełnosprawnościami w formie trwałej: tyflografia i oznaczenia w Braille’u komunikacji budynku (winda, domofon, numery/nazwy przestrzeni) zapewniona zostanie dostępność pętli indukcyjnych, czytelnia artystyczna zostanie wyposażona w czytniki książek (linijka brajlowska oraz urządzenie lektorskie typu easyreader z funkcją mowy z możliwością przenoszenia do pokoi rezydencyjnych oraz przestrzeni roboczych BWA Katowice. Komunikacja projektu stanowić będzie de facto istotną część jego koncepcji merytorycznej. Obejmie zarówno ogólną komunikację idei projektu, jak i poszczególnych działań. Istotna dla nas będzie część warsztatowa / włączająca w procesy koncepcyjne i konsultacyjne, w ramach której kluczowe będzie faktyczne współ-uczestnictwo, procesualność działania i jego efekty. Opracowane prototypy rozwiązań zostaną szeroko nagłośnione, zarówno na pułapie lokalnym z myślą o bezpośrednich odbiorcach i **otwieraniu BWA Katowice na osoby ze zróżnicowanymi niepełnosprawnościami**, jak i w wymiarze ogólnokrajowym by z naszych doświadczeń mogli skorzystać inni. W relacji do środowisk objętych problemowo zakresem projektu opracujemy ścieżkę/mapę bezpośrednich kontaktów, za ich pośrednictwem będziemy prowadzić nabór uczestników_czek projektu a w dalszej perspektywie posłuży ona do anonsowania bieżącej oferty programowej wobec ww środowisk.

Słownik Kultury 2.0

Napięcia (międzysektorowe) eskalują w języku – to on akumuluje i zdradza polityki. Zainspirowani działalnością Obserwatoriów Kultury, których celem jest diagnostyka „polityki kulturalnej” kraju, **mapujemy** zaplanowane w jej zakresie **role: animatorek, animatorów,**

koordynatorek, koordynatorów, artystek, artystów, stypendystek, stypendystów, dyrektorek, dyrektorów, urzędniczek, urzędników, badaczek, badaczy, kuratorek, kuratorów, negocjatorek, negocjatorów, aktywistek, aktywistów, oraz wiele innych, których formuła dopiero się krystalizuje. Organizujemy **przestrzenie negocjacji i tarcia, wypowiedzenia różnych wizji oraz opisywania przyjmowanych postaw**. Stawiamy pytania o zależności i konfiguracje łączące zaangażowanych aktorów pola sztuki. **Przyglądamy się uważnie zebranych treściom, szukając w nich odbić generowanych napięć, obecnych rozdźwięków i współbrzmień**. Zmierzamy do stworzenia „narzędziownika” współpracy, proponującego niemożliwe scenariusze zmian i dyspozycje współpracy.

„Słownik kultury” zainicjowany został podczas **serii spotkań animatorek, animatorów, aktywistek, aktywistów, artystek, artystów, badaczek, badaczy, dyrektorek, dyrektorów, koordynatorek, koordynatorów, kuratorek, kuratorów, stypendystek, stypendystów, urzędniczek, urzędników**. Spotkania **prowadzone przez mediatorkę, animatorkę kultury oraz artystkę, były organizowane w formule dialogu i negocjowania znaczeń, relacji oraz wzajemnie zajmowanych pozycji; ścierania się różnych percepcji, przeświadczeń i postaw, ale także współpracy**. Stanowiły one próbę stworzenia agonicznej przestrzeni, odwołując się do modnego i często (przynajmniej teoretycznie) wykorzystywanego konceptu rozpropagowanego przez Chantal Mouffe, którego podstawą jest ujawnianie, a nie wyciszenie i neutralizowanie konfliktu. Konfliktu, który z zasady jest niezbywalny, ponieważ wynika z różnic naturalnie istniejących pomiędzy uczestnikami danej sytuacji, zróżnicowań związanych m.in. z odmiennym miejscem w strukturze, rolą społeczną, potrzebami czy światopoglądem. Model agonistyczny zakłada rezygnację ze skupienia na wrogości oraz opozycyjności na rzecz tworzenia warunków dla współistnienia w jednej przestrzeni i negocjowania znaczeń ze świadomością owej różnorodności i pluralizmu postaw. Zamierzeniem „Słownika kultury” było **usłyszenie różnic, wyartykułowanie napięć, istniejących rozdźwięków i współbrzmień wśród uczestników pola kultury i sztuki**. Jego **zasadą nie było antagonizowanie, kreślenie linii podziału i stawianie po przeciwnych stronach barykady**. Wyjściowa kwestia, która towarzyszyła Słownikowi, czyli zainteresowanie tym, jak funkcjonuje tak zwane pole kultury i sztuki w kontekście relacji pomiędzy jego twórcami, doprowadziła do kolejnych pytań: **jakie wizje dotyczące roli, miejsca, zadań kultury/sztuki mają uczestnicy tego pola, jak te przekonania wpływają na ich relacje, i jak odbijają się one w języku, którym się posługują?** Słownika nie buduje jeden

uspójniony głos, nie tworzy go jednoosobowa narracja; to raczej **tocząca się rozmowa**, w której **wybrzmiewają różne tony: pytające, porządkujące, oceniające, zdające relację**.

W 2026 mija 10 lat od tamtej realizacji. **Na ile i jak zmieniły się relacje pomiędzy perspektywami pierwszej odsłony?** Jakiemu przebiegunowaniu uległ obieg sztuki w tym czasie? Jak ewoluował język stanowiący lustro napięć w jego polu? **Pierwsza edycja zakończona publikacją drukowaną** urzeczywistniona została w kooperatywie z **Narodowym Centrum Kultury**. **Słownik Kultury zainicjowany z myślą o mapowaniu postaw, rozdźwięków i współbrzmień** zmierzających do diagnozowania napięcia a w konsekwencji **praktycznych scenariuszy urzeczywistniania przestrzeni dialogu łączącej we wspólnym polu zróżnicowanych aktorów pola sztuki**. Liczę, że debaty formujące nową odsłonę Słownika Kultury zogniskują wokół BWA Katowice środowisko górnośląskiej i zagłębiowskiej kultury.

Kongres Futurologiczny 2.0 – to kolejna aktualizacja – tym razem działania zainicjowanego w 2015r. przez Mateja Vakulę w ramach aktywności Jasnego Domu (w kontynuacji rezydencji artystycznej na terenie aglomeracji górnośląskiej), pierwszej regularnej przestrzeni rezydencji artystycznych w Krakowie powołanej do życia z myślą o **inicjowaniu przepływu**, wówczas **pomiędzy krakowskim a międzynarodowym środowiskiem sztuki**. Uczestnicy rozwiną refleksję dotyczącą przyszłości sztuki: **jak zmieniły się języki sztuki na przestrzeni czasu? Jaka będzie sztuka w przyszłości? Jakie znaczenia będzie akumulować to pojęcie? Czy sztuka w ogóle będzie miała sens? Co będzie mogła wnieść do rzeczywistości i jakie granice przyjdzie jej przekraczać? Kogo definiować będziemy jako artystę za kolejne 5, 20 czy 50 lat?**

Ostatnie wymienione bloki programowe stanowić będą zczyn dla wielopoziomowego namysłu dedykowanego **funkcji współczesnej instytucji sztuki, jej roli społecznej oraz osadzeniu w i naprzeciw kontekstu, wobec którego funkcjonuje** – stanowiąc tym samym podbudowę teoretyczną, rodzaj konsultacji środowiskowych poprzedzających aktualizację dynamiki oraz pól aktywności BWA Katowice.

Poza ww. na pewno będę starał się podjąć kooperatywy m.in. z takimi indywidualnościami jak: **Yana Bachynska / Jan Bačynsjkyj, Marcin Dudek, Marta Romankiv, Łukasz Surowiec,**

Tomáš Moravec, Paweł Kulczyński, Robert Gabris, Maciej Cholewa, Dawid Kowalik, Yuriko Sasaoka, Łukasz Jastrubczak, Aya Momose, Wojciech Kucharczyk, Yan Tomaszewski, Alicja Pakosz, Vladimir Palibrk, Jagna Ciuchta, Atsuko Mohida, Paul Philipp Heinze.

Planuję również, korzystając z nadchodzącej możliwości ubiegania się o wsparcie w ramach nowej odsłony **Funduszy Norweskich i EOG na lata 2021-2028** podjąć wyzwanie aktualizacji refleksji zainicjowanej poprzez „**A Place Where We Could Go**”: projekt sitespecific oparty na współpracy artystów islandzkich, norweskich i polskich realizowany przed ponad dekadą **w dialogu z doświadczeniem społecznym, ekonomicznym i kulturowym regionu Górnego Śląska i Zagłębia Dąbrowskiego** przy zaangażowaniu **Centrum Sztuki Współczesnej Kronika w Bytomiu, Icelandic Art Center, Kunsthall Grenland, Reykjavik Art Museum**. W szczególności **zależałoby mi na przywołaniu realizacji Łukasza Skąpskiego „Przaja Moimu Hajmatowi”** – cytując kuratora projektu Stanisława Rukszę „**trwającej do dziś największej ucieleśnionej wystawy malarstwa polskiego**”, w połączeniu z potencjalnym wydawnictwem tematycznym, czy „**Authentic Post-Industrial Experience**” autorstwa **duetu Lars Holdhus i Frederik Gruyaert, dzieła dedykowanego doświadczanej współcześnie transformacji miast**. W momencie jego powstawania (2013) – wizji odległej, futurystycznej, dziś stanowiącej immamentny element rzeczywistości Krakowa jak i w coraz większym stopniu Katowic.

Chciałbym też aby BWA Katowice, **odpowiadając na post-artystyczną perspektywę sztuki** jak i kierując się **świadomością konsekwencji środowiskowych aktywności**, w tym odpadów przez kulturę produkowanych, korzystając z możliwości przestrzennych zapewniło możliwość cyrkularnej gospodarki materiałami, z których produkowana jest sztuka (**w rozwinięciu projektu artystycznego Szymona Kobylarza „Magazynier”** czy Mateja Vakuli „**Space Ship Jasny Dom**” w ramach, którego artyści przekazywali swoje zdezaktualizowane dzieła by mogły służyć nowym, społecznym celom) – stało się **nie tylko ośrodkiem krytycznej refleksji** ale też **praktyczną przestrzenią wsparcia**.

uwaga: lokalizacja poszczególnych działań determinowana będzie faktyczną dostępnością poszczególnych przestrzeni, z uwzględnieniem widoczności za pośrednictwem witryn dawnej Cepelii.

EDUKACJA

Działania edukacyjne stanowiąc będą nie tyle odrębną aktywność co napędowy element merytoryczny realizowanych j.w. przedsięwzięć. Dominująca większość działań programowych będzie tak konstruowana by uwzględniała zaangażowanie osób zamieszkujących Katowice i szerzej rozumiany region w procesie twórczym. Grupa potencjalnych odbiorców-uczestników to zarówno „szeroki odbiorca” ale również środowiska wyspecjalizowane:

1. Osoby zainteresowane kulturą i sztuką, biorące czynny udział w wydarzeniach kulturalnych w regionie, Polsce i na świecie, uczniowie szkół średnich oraz studenci
2. Specjaliści_specjalistki różnych dziedzin, badacze kultury, naukowcy nauk społecznych (socjologia, historia, historia sztuki, architektura)
3. Osoby zainteresowane wystawami jak i realizowanym równoległym programem edukacyjnym w zakresie historii, sztuki, wiedzy o społeczeństwie
4. Edukatorzy_educatorki i pracowniczki_pracownicy instytucji kultury wszystkich szczebli (w celach poznawczych i zawodowych w związku z realizacją działań programowych instytucji, z którymi są związani)
5. Badacze i teoretycy kultury (etnografowie, socjologowie, filozofowie, artyści, felietoniści, kuratorzy, krytycy)

Przede wszystkim jednak edukacja skierowana będzie do samego środowiska sztuki i kadr kultury jak również je angażująca w procesie.

Działania będą profilowane również pod kątem zróżnicowanych grup wiekowych jak i osób ze specjalnymi potrzebami.

Procesualnym działaniom włączającym towarzyszyć będą jednocześnie regularne oprowadzania kuratorskie realizowane przez osoby merytorycznie zaangażowane w poszczególne wydarzenia programowe.

DOSTĘPNOŚCI

Na rzecz poszerzania polityk dostępności działać będziemy programowo włączając Osoby poprzez projekt **Sensorium Poszerzone** opisany powyżej. W jego ramach chciałbym urzeczywistnić również serię szkoleń angażujących zarówno zespół BWA Katowice jak i zainteresowane Osoby z Akademii Sztuki Pięknych (zarówno Kadre jak i Osoby Studenckie). **Multidyscyplinarny wymiar prac, zaangażuje równolegle indywidualności sztuki i nauki** aktywne w odmiennych polach aby poprzez wielopoziomowy, kierowany do szerokiego odbiorcy charakter podejmowanych działań, **odpowiedzieć** w konieczny sposób **na niepełnosprawności, z uwzględnieniem ich zróżnicowania**. Osoby ze specjalnymi potrzebami wraz z artystkami_artystami opracują **prototypy rozwiązań uznanych dotąd za niemożliwe**, wykluczonych z ogólnie dostępnych aktywności. Realizacja projektu obejmie również **kompleksowe usprawnienie przestrzeni** BWA Katowice zwiększające dostępność dla Osób ze specjalnymi potrzebami, **szkolenia zespołu** w zakresie pracy z osobami dotkniętymi niepełnosprawnościami z uwzględnieniem ich zróżnicowania, **opracowanie schematów** pracy i komunikacji (szkolenia językowe PJM, alfabet Lorma), jak również **doposażenie sprzętowe** (m.in. pętle indukcyjne, linijki brajlowskie, urządzenia lektorskie typu easyreader, montaż komunikatorów dźwiękowych czy aktualizację tyflografii).

IDENTYFIKACJA

W dalszej kolejności, chciałbym doprowadzić do opracowania nowego logotypu instytucji – stanowiącego **odniesienie** nie tyle do architektury budynku co **do energii i idei generowanych przez środowisko przy wsparciu instytucji, jak również uwzględniającego kontekst (również szerzej rozumiany), wobec którego BWA Katowice funkcjonuje**. Chciałbym do tego celu zaangażować osoby nie tyle aktywne w polu literalnie rozumianego dizajnu, co operujące koncepcyjnie znakiem (w tym liternictwem) we własnej praktyce artystycznej.

KOLEKCJA

Chciałbym wznowić **funkcjonowanie kolekcji sztuki BWA Katowice**, uruchamiając zakupy zarówno przy wsparciu w ramach programu dotacyjnego MKiDN – Kolekcje Sztuki Współczesnej, jak również poprzez koprodukcje wybranych prac artystycznych. Chciałbym by

zakupy do kolekcji uwzględniały nie tylko współczesność, ale również okres „pomiędzy” aktywnościami kolekcji. Z kolei poprzez prace remontowe zapewnić konieczne bezpieczeństwo przechowywania prac z kolekcji.

RADA KOLEKCJI

Punktem wyjścia do wznowienia zakupów kolekcji sztuki będzie **powołanie Rady Kolekcji** – składającej się z min. 5 osób, aktywnych kuratorsko / krytycznie / artystycznie. Poddawane pod głosowanie propozycje zakupowe będą zgłaszane zarówno przez zespół kuratorski Galerii Sztuki Współczesnej BWA jak również przez osoby członkowskie Rady.

FINANSOWANIE

Dotację podmiotową od Organizatora w miarę możliwości planuję wykorzystać jako wkład własny do środków zdobywanych w ramach otwartych konkursów na projekty miękkie:

MKiDN:

Sztuki Wizualne

Edukacja Kulturalna

Kultura Cyfrowa

Infrastruktura Kultury

Kolekcje Sztuki Współczesnej

Muzyka

Partnerstwo dla Książki

Literatura

Film

Taniec

Narodowe Centrum Kultury: Kultura Interwencje

Fundacja Współpracy Polsko-Niemieckiej

Fundusz Wyszehradzki

Goethe Institut

Japan Foundation

Fundusze Norweskie i EOG na lata 2021-2028 (realizacja projektów wspierających twórczość kulturalną i artystyczną oraz współpracę, budowanie potencjału, działania edukacyjne i wymianę, ze szczególnym uwzględnieniem różnorodności kulturowej (działania miękkie) oraz możliwe partnerstwa w ramach **Kreatywnej Europy** (jako Partner)

uwagi: zespół instytucji za zaangażowanie w poszczególne, dofinansowane zewnętrznie projekty otrzymywać będzie dodatkowe wynagrodzenia, uwzględnione w kosztorysach. Przy realizacjach wymagających większego lub celowego wsparcia – zatrudniani będą wykonawcy zewnętrzni.

Skala powyżej wymienionych aplikacji oddaje jednocześnie faktyczny wymiar aktywności o jakie chciałbym poszerzyć działalność programową BWA m.in.: koncerty, spektakle czy inne działania okołoteatralne/sceniczne dialogujące z polem sztuki współczesnej lub oddziałujące na rzecz jego poszerzenia. Istotny nacisk zostanie położony na publikacje jako autonomiczne działania programowe bądź stanowiące problemowe konsekwencje laboratoryjnego wymiaru działań.

ORGANIZACJA / IDEA

Przygotowania do pracy chciałbym rozpocząć od **detalicznego audytu podsumowującego aktualny stan instytucji – infrastruktury architektonicznej i sprzętowej, relacji zespołowych oraz warunków pracowniczych**, jak również **weryfikacji stanu Kolekcji**. Wnioski dot. Zespołu mogą skutkować ew. zmianami w regulaminie organizacyjnym tak by zapewnić możliwie przyjazne, jednocześnie wzmacniające efektywność – warunki pracy. Wnioski dotyczące stanu infrastruktury znajdą odzwierciedlenie w aplikacjach wnioskowych, w tym ukierunkowanych na remont budynku.

Wreszcie – możliwie prędko, **równolegle** do wewnętrznego audytu **chciałbym doprowadzić do aktualizacji archaicznego w istotnej mierze statutu, który po koniecznych zmianach uwzględnić będzie współczesne perspektywy/dynamiki sztuki i jej społeczno-środowiskowe uwarunkowania**. To właśnie statut determinuje w wymiarze organizacyjnym

idee stanowiące o rzeczywistej dynamice i faktycznym wymiarze programowym instytucji, pól jej aktywności, horyzont(ów) poszukiwań.

REMONT BUDYNKU:

Rewitalizację bryły budynku wraz z dostosowaniem jej do współczesnych oraz potencjalnych przyszłych potrzeb Sztuki poprzedzą prowadzone przy udziale/zaangażowaniu środowiska sztuki wielopoziomowe działania przyjmujące formę konsultacji środowiskowych (społecznych). Istotnym elementem przedmiotowych działań stanie się refleksja przestrzenna ukierunkowana na współczesne i przyszłe funkcjonalności BWA, w tym w punkcie wyjścia działania zmierzające do przywrócenia jej pierwotnych funkcji i kształtów, przywołanie pierwotnej refleksji i intencji towarzyszącej powołaniu do życia BWA Katowic, z uwzględnieniem badań realizowanych za pośrednictwem narzędzi sztuki ukierunkowanych na pamięć instytucji jak i podejmujących wyzwania mapowania jej dynamik/i.

To z jednej strony działania (merytoryczne) zmierzające do odzyskania przestrzeni wymyślonej jako interdyscyplinarnej, wychodzącej daleko poza reżim wystawowy/wystawienniczy (przywrócenie/przywołanie funkcji oraz ideowego zaczniku) jak również literalnie rozumiany **dyskurs przestrzenny pozwalający przekroczyć wystawienniczy reżim aktywności BWA na rzecz oddania przestrzeni sztuce współczesnej z uwzględnieniem jej wielowymiarowości i procesualności – wyjście w faktyczną przestrzeń sztuki współczesnej – pomiędzy dziedzinami sztuki; gestami, postawami, dyscyplinami.**

Chciałbym przy tym zainicjować angażującą szeroko środowisko sztuki refleksję ukierunkowaną na przemyślenie podstawowych kierunków – po co jest/może być instytucja, jak może/powinna funkcjonować, jakie służebności wobec sztuki pełnić? Jaką pozycję wobec środowiska oraz otoczenia społecznego zajmować?

Zaangażowany, wielotorowy namysł jak i wynikające z nich działania przyjmą formę konsultacji społecznych poprzedzających remont gmachu, tak by jego mury po **kompleksowej rewitalizacji/aktualizacji** nie tylko przywoływały jego pierwotne założenia ideowe i funkcjonalne / stojące za jego pierwotną koncepcją, ale przede wszystkim –

stanowiły praktyczną (i jednocześnie koncepcyjną) odpowiedź na współczesne potrzeby sztuki.

Pole dyskursu poprzedzające aktualizację przestrzenną budynku poprzedzą działania artystyczne i kuratorskie mapujące tkankę instytucji jak i potrzeby sztuki, w tym wychodzące prospektywnie w przyszłość.

Zmierzając jednocześnie będą **do wypracowania zrównoważonej formuły instytucji – wsłuchanej w otoczenie, świadomej kontekstu wobec, którego funkcjonuje i ewoluuje (społecznego, przestrzennego, historycznego) i aktywnie z nim dialogującego, obecnej pomiędzy a nie naprzeciw**. Instytucji powołanej do życia równoległe m.in. do aktywności Jerzego Ludwińskiego i szerzej ujętego zaczynu polskiej fali krytyki instytucjonalnej. Pozwoli na **uwspółcześnienie ideowo-przestrzennego formatu BWA z uwzględnieniem faktycznych wymiarów sztuki współcześnie i potencjalnych kierunków jej ewolucji**.

Wiodącym wyzwaniem w roku 2026 będzie namysł nad rolą i współczesnym sensem instytucji, jej społeczną, środowiskową, kulturową funkcją, szerzej ujętym kontekstem, wobec którego BWA Katowice będzie kształtować swoją współczesną tożsamość a przy tym – uwarunkowaniami lokalnymi jak i globalnymi.

Dlatego w wymiarze ideowym refleksję towarzyszącą ewolucji/poprzedzającą ewolucję BWA Katowice chciałbym oprzeć o nieco jak się wydaje zapomnianą, czy też przeoczoną w faktycznym scenariuszu refleksję teoretyczno-ideowo-sprawczą a jakże dziś aktualną ww. Jerzego Ludwińskiego. Rok poprzedzający remont stanowić będzie odwołanie zarówno do pierwotnych (poprzedzonych środowiskowymi konsultacjami) koncepcji przestrzennych BWA, ale też rozwijających się równoległe z powstaniem instytucji a nad wyraz aktualnych dziś refleksji teoretycznych Jerzego Ludwińskiego, których fragmenty pozwalam sobie przywołać poniżej:

„Ważne są napięcia tworzone poprzez zbiorowy wysiłek wielu ludzi, składające się w sumie na układ pulsujący własnym życiem, jak gigantyczny twór przyrody. Sztuka = rzeczywistość”.

*„Czy zdajesz sobie sprawę z tego, że kawał muru równie dobrze może być czymś innym?
A gdyby oprawić kawał muru w ramę? Czy wtedy nabrałby wartości obrazu?”*

*„W nowej galerii główny akcent przenosi się na sprawy teoretyczne, niedocenione do tej pory
należycie według tradycyjnej zasady, że prawdziwy artysta nie wypowiada się o sztuce,
że obrazy mówią za niego lepiej, co w świetle dawnych i nowych faktów jest fałszem. Nowa
galeria, walcząc z tego typu przejawami pozy „artystowskiej”, stawia przede wszystkim na
świadomość twórczą i na jej pełną rehabilitację.”*

*„Proces rozszerzania pojęcia dzieła sztuki i coraz większego utożsamiania jej z innymi
dziedzinami twórczości, a nawet z całą rzeczywistością.”*

Wreszcie, wśród odpowiedzialności przestrzeni sztuki („nowej galerii”) Ludwiński wymienia:

„Koordynację ruchu artystycznego”

„Gromadzenie dokumentacji drogą zakupów”

„Konsultacje dla instytucji i organizacji społecznych”

Czy też akcentuje potencjalne kierunki determinujące faktyczną dynamikę instytucji:

„Galeria pokazuje twórczość artystów w momencie zmian”

„Galeria występuje przeciwko schematom życia artystycznego”

„Galeria opowiada się za rzeczową dyskusją o sztuce”

„Jej (sztuki) dotychczasowe granice stają się nieaktualne’

„Przeciwko skostniałym konwencjom, przeciwko stagnacji w sztuce’

Takie perspektywy postulował Jerzy Ludwiński w latach 1966/1972, okresie fundacyjnym dla BWA, czasie kształtowania się idei instytucji i jej faktycznego urzeczywistniania. Dziś wciąż zaskakujące aktualne, stanowić będą faktyczny paradygmat działań programowych, punkt wyjścia do namysłu nad współczesną dynamiką sztuki a za tym – instytucji jej dedykowanej. Pomogą zmapować zarówno faktyczne potrzeby sztuki jak i zmapować instytucjonalne ciało,

prowadząc wraz z kompleksowym remontem fizycznym bryły instytucji do jej nowego otwarcia.

Sam remont chciałbym zapewnić w oparciu o finansowanie z dotacji w ramach Funduszy Norweskich i EOG na lata 2021-2028 (projekty inwestycyjne (działania twarde)). Wg. propozycji konkursowej nadzór nad opracowaniem koncepcji oraz detalicznym wdrożeniem realizacji objęłaby pani **Aleksandra Grabowska** – której, **doświadczenie** obejmuje m.in **współtworzenie aktywności nowego Muzeum Śląskiego jak również nadzór generalny nad budową wystawy stałej Muzeum Historii Polski w Warszawie.**

Przygotowania do remontu, w tym inwentaryzacja przestrzeni oraz opracowanie projektu w porozumieniu z konserwatorem zabytków pozwoli zweryfikować faktyczny potencjał przestrzeni, zdecydować o ich zaktualizowanych funkcjach, możliwościach ewentualnych zmian w tym ew. przebiegunowania dynamiki ekspozycyjnej, poszerzenia dostępności o aspekty uwzględniające szersze spektrum polityk dostępności jak również – mam gorącą nadzieję uruchomienia przestrzeni rezydencyjnej.

Prace remontowe, w tym opracowanie projektu poprzedzi seria warsztatów koncepcyjnych i działań artystyczno-kuratorskich ukierunkowanych na nowe funkcjonalności i służebności przestrzeni sztuki – przyszłe role, zadania i wyzwania (oraz uważności) BWA Katowice.

Życzę Katowicom, nam wszystkim jak i samej Sztuce – możliwie prężnie działającej, angażującej zróżnicowane środowiska, rozpoznawalnej międzynarodowo i jednocześnie szeroko spoglądającej dookoła Galerii Sztuki Współczesnej.